

การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์*

DEVELOPMENT OF PROGRAMS TO ENHANCE DIGITAL LEADERSHIP
FOREducational Institution Administrators Under the
Secondary Educational Service Area Office Buriram

บุษยพรรณ สุระคาย¹, กาญจน์ เรืองมนตรี²
Busayapan Surakai¹, Karn Ruangmontri²
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม^{1,2}
Mahasarakham University^{1,2}
Email : 63010581029@msu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 103 คน และครู จำนวน 241 คนจากสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ รวมทั้งสิ้น 344 คน ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วน แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรู้ดิจิทัล ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความร่วมมือ ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการสื่อสาร วิสัยทัศน์ดิจิทัล และความรู้ดิจิทัล ตามลำดับ 2. โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม

*Received: January 21, 2022; Revised: April 18, 2022; Accepted: May 2, 2022

ในการนำไปใช้เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำดิจิทัล; ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

This research aim are 1) to study the current, desirable states and to analyze the priority needs of Educational Institution Administrator under The Secondary Educational Service Area Office Buriram based on Digital Leadership 2) to develop the enhance digital leadership program of Educational Institution Administrator under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The research samples were 103 Educational Institution Administrator and 241 teachers total 344 people under The Secondary Educational Service Area Office Buriram. And evaluating the program by 5 experts. The research instrument was scaling questionnaire, an assessment of the appropriateness and possibility of programs to enhance Digital Leadership for Educational Institution Administrators. The Secondary Educational Service Area Office Buriram. The data were analyzed by using frequency, percentage, standard deviation and modified priority index.

The findings revealed that; 1. The current state of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram based on digital leadership is at an intermediate level. The highest average is digital literacy, the desirable state of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram based on the digital leadership is at a high level and the highest average is collaboration, communication, digital vision and digital literacy at a sequence. 2. The development of an enhance digital leadership of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram contains 5 components 1) principle 2) objective 3) contents 4) development method 5) evaluation. The content of program includes 4 modules 1) digital literacy 2) digital vision 3) communication 4) collaboration. The result of evaluation on program feasibility and feasibility assessment to be used to enhance the digital leadership of Educational Institution Administrator under The secondary Educational Service Area Office Buriram from 5 senior experts found that is at a highest level.

Keywords : The Enhance Leadership Program; Digital Leadership; Educational Institution Administrators

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

โลกในยุคปัจจุบันมีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสื่อสารอย่างก้าวกระโดด จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการพัฒนาในด้านต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า ทดเทียมนานาประเทศ ในเวทีโลก ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก ประกอบกับความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการ ปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งหมายถึงการก้าวเข้าสู่ยุคอินเทอร์เน็ตในทุกสิ่ง (internet of things) เช่น คอมพิวเตอร์พกพา โทรศัพท์สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องมือสื่อสารอื่นๆ กล่าวได้ว่าเป็นยุคที่โลกของเรากำลังขับเคลื่อนเข้าสู่ยุคดิจิทัล (digital era) ซึ่งเป็นยุคที่พลโลกจะต้องก้าวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้รู้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่ทำให้เกิดการแข่งขันในด้านต่างๆ รวมทั้งด้านธุรกิจไม่ว่าจะเป็นการแสดงตัวตนด้วยระบบชีวภาพ การขับเคลื่อนของยานยนต์ด้วยพลังงานไฟฟ้า การติดตามสภาพอากาศและการจราจรโดยใช้ “โดรน” พลังงานแสงอาทิตย์จะเป็นแหล่งพลังงานหลักที่ราคาถูกลงกว่าพลังงานอื่นๆ งานของคนนับสิบล้านจะถูกแทนที่ด้วยหุ่นยนต์ สมาร์ทโฟนได้เข้ามาแทนที่บัตรเครดิต พาสปอร์ต GPS กล้องถ่ายรูป เป็นต้น (เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ, 2560)

การขับเคลื่อนการบริหารคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ดิจิทัลของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการด้านยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา มุ่งเพิ่ม และขยายช่องทางการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปในการเรียนการสอนเพื่อสร้างความคุ้นเคย และยกระดับความสามารถด้านการอ่านของนักเรียนสำหรับเป็นฐานในการเรียนรู้วิชาอื่นๆ จัดหาและบริหารจัดการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ความเร็วสูงที่ทันสมัยให้แก่ทุกสถานศึกษา สร้างแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ผู้เรียนใช้ดิจิทัลเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ และการสร้างอาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการผลิตสื่อการเรียนการสอน หนังสือและตำราเรียนในระบบดิจิทัล จัดทำระบบฐานข้อมูล (Big Data) และระบบรายงานผลการใช้ฐานข้อมูลที่ต้องครบถ้วนทันสมัย และสามารถเชื่อมโยงเข้ากับระบบฐานข้อมูล การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของส่วนราชการ/หน่วยงานอื่นๆ จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่มีมาตรฐานแก่สถานศึกษาเพื่อให้สามารถรองรับการจัดการเรียนการสอนทางไกลด้วยระบบ DLIT DLTV และ ETV และส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้เชิงลึกผ่านบทเรียนที่หลากหลาย (Massive Open Online Course: MOOCs) รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสำหรับค้นหาช่องทางในการสร้างอาชีพ (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2563) ดังนั้น คุณลักษณะสำคัญของยุคดิจิทัล จึงมีผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารเป็นอย่างมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหาร และการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา ทิศนคติต่อเทคโนโลยีและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องยอมมีผลทำให้การลงทุนและการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ของสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสมเกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงจำเป็นต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการ

สื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อการใช้ ICT ให้เหมาะสม เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างคุ้มค่าแท้จริง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการปรับตัวให้เหมาะสมกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีทั้งนี้เพราะผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงทั้งในทางปฏิบัติและสร้างวัฒนธรรมใหม่ในโรงเรียน เป็นผู้บริหารที่มุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนและบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงบรรลุเป้าหมายองค์กร กลายเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำดิจิทัล (Sheninger, 2014) ซึ่งภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานให้สัมฤทธิ์ผลความสำเร็จในผลงาน มีส่วนสัมพันธ์กับความสามารถของผู้บริหารหรือภาวะผู้นำเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นว่าหน่วยงานนั้นมีลักษณะการปฏิบัติงานอย่างไร มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพียงใด ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถในความเป็นผู้นำบริหารงานให้บุคลากรที่มีอยู่ ช่วยกันทำงานและรู้จักเลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ เกิดประสิทธิผลและประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวรรณ เทพประสิทธิ์, 2555) จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน จะต้องอาศัยภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำดิจิทัลสูง ก็จะได้เปรียบในการแข่งขันที่จะนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างยั่งยืน สามารถบริหารการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลจึงจำเป็นอย่างยิ่งในโลกยุคปัจจุบันที่กระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารไหลบ่าข้ามพรมแดนมาถึงกันอย่างรวดเร็ว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌิมศึกษาบุรีรัมย์ มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาเป็นองค์กรที่ก้าวหน้า สร้างคุณภาพการศึกษา พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ มีพันธกิจมุ่งพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะวิชาการ คุณธรรมจริยธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาชีพ และคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายการพัฒนาบุคลากร คือ บุคลากร 4.0 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและมีความฉลาดทางด้านดิจิทัล (Digital Intelligence) พัฒนาครูมืออาชีพ เพื่อสร้าง “ต้นแบบห้องเรียนแห่งอนาคต” ปรับเปลี่ยนวิถีคิดของครูจากผู้บรรยาย (Lecturer) มาเป็นผู้ให้คำปรึกษา (Coach) และเปลี่ยนการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผู้รับฟัง มาเรียนรู้สิ่งต่างๆได้ด้วยตัวเอง มีการพัฒนาตนเองผ่านระบบดิจิทัล (Digital Learning Platform) สอดคล้องกับแนวคิดนโยบายการศึกษาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการที่เน้นเตรียมทักษะให้เด็กไทยพร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ตั้งสถาบันทางสังคมปลูกฝังค่านิยม วัฒนธรรมของชาติ เปลี่ยนโฉมบทบาทครูให้เป็นครูยุคใหม่ “ครูสอน” เป็น “โค้ช” หรือผู้อำนวยการเรียนรู้ให้เด็ก สร้างแพลตฟอร์มการเรียนรู้ระบบดิจิทัล ส่งเสริมการเรียนรู้คอมพิวเตอร์ Coding พัฒนาหลักสูตรออนไลน์ของสถาบันการศึกษา ปรับระบบการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีด้านวิศวกรรม คณิตศาสตร์ โปรแกรมเมอร์ ภาษาต่างประเทศ และสร้างความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อออนไลน์ และโครงสร้างสังคมออนไลน์ของไทย เพื่อป้องกัน และลดผลกระทบ สามารถใช้เทคโนโลยีกระจายข่าวสารได้ถูกต้อง สร้างความสมานฉันท์ ความสามัคคีในสังคม (ณัฐพล ทีปสุวรรณ, 2562) ซึ่งปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มัธยมศึกษาบุรีรัมย์ (2564) ได้นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการลงสู่การปฏิบัติในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคความปกติใหม่(New Normal) ได้ส่งเสริม สนับสนุน ให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัล มาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนสร้างโอกาสแก่ผู้เรียนในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพ มีมาตรฐานและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยได้สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครู และสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ภายใต้การใช้เทคโนโลยีแพลตฟอร์มที่ทันสมัย สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นมืออาชีพ ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงเท่าเทียมมีคุณภาพ ตามแนวคิด “No Child Left Behind ” ดังนั้น ผู้นำของโรงเรียนจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำให้โรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จและมีคุณภาพต่อไป

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เพื่อให้ได้องค์ความรู้ใหม่ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของครูและบุคลากร และบริบทการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำดิจิทัล ตลอดจนการนำข้อมูลที่เป็นประโยชน์ไปใช้ในการกำหนดนโยบาย การจัดการศึกษาทั้งในระดับสถานศึกษาและระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยผลวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ครู รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่สนใจสามารถนำข้อมูลไปใช้พัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นจำเป็นภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
- 2.2 เพื่อสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ได้ทราบสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
- 3.2 ได้สร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้อย่างเหมาะสม

4. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในลักษณะของการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) มีวิธีดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นภาวะผู้นำ ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 344 คน โดยเทียบจำนวนประชากรทั้งหมดกับตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และการใช้เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling Technique) โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน 5 ระดับ ที่ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนจากนั้นนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ หาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็น สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีความต้องการจำเป็น

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 3 โรงเรียนโรงเรียนละ 2 คน รวม 6 คน จากโรงเรียนที่มีวิธีการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง จากนั้นนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการศึกษาในระยะที่ 1 มาร่างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ที่ผ่านการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความสอดคล้อง

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ขององค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์

องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัล	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ความรู้ดิจิทัล	3.03	0.83	ปานกลาง	4.54	0.58	มากที่สุด
2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล	2.96	0.81	ปานกลาง	4.52	0.59	มากที่สุด
3. การสื่อสาร	2.92	0.88	ปานกลาง	4.57	0.58	มากที่สุด
4. ความร่วมมือ	2.93	0.82	ปานกลาง	4.61	0.55	มากที่สุด
รวม	2.96	0.84	ปานกลาง	4.56	0.58	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.96$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความรู้ดิจิทัล และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสื่อสาร

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความร่วมมือ และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ

ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นปรับปรุง ($PNI_{modified}$) จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความร่วมมือ (0.57) ด้านการสื่อสาร (0.56) วิสัยทัศน์ดิจิทัล (0.53) และความรู้ดิจิทัล (0.52) ตามลำดับ

5.2 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่าโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ มีผลการประเมินความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ อยู่ในระดับมากที่สุด

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า

สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวม 4 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับสภาพปัจจุบัน จากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านความรู้ดิจิทัล 2) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล 3) ด้านความร่วมมือ และ 4) ด้านการสื่อสาร ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และผู้นำต้องคอยปรับเปลี่ยนภาวะผู้นำอยู่เรื่อยๆ เพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร จันทะนาม (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์ จากมากไปหาน้อย 4 ลำดับ ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านความรู้ดิจิทัล และ 4) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ที่เป็นเช่นนี้เพราะ ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เทคโนโลยีดิจิทัลมีการ

เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลงยุคดิจิทัลได้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัล สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ สุขแสน (2563) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

6.2 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ เรียงลำดับสภาพที่พึงประสงค์จากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล และ 4) ด้านความรู้ดิจิทัล ตามลำดับ ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการความร่วมมือ ที่เป็นหนึ่งส่วนที่สำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล เพราะความร่วมมือถือเป็นพื้นฐานสำคัญ ของการบริหารจัดการในองค์กร ดังที่ ดังที่ สุกัญญา แซ่มซ้อย (2560) ได้กล่าวว่า การศึกษายุคดิจิทัลจะประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่ง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ คุณลักษณะ ทักษะ ประสบการณ์ทางการบริหารเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล ดังนั้นภาวะผู้นำดิจิทัล ด้านความร่วมมือจึงมีความสำคัญอย่างมากที่ผู้บริหารจะต้องพัฒนา

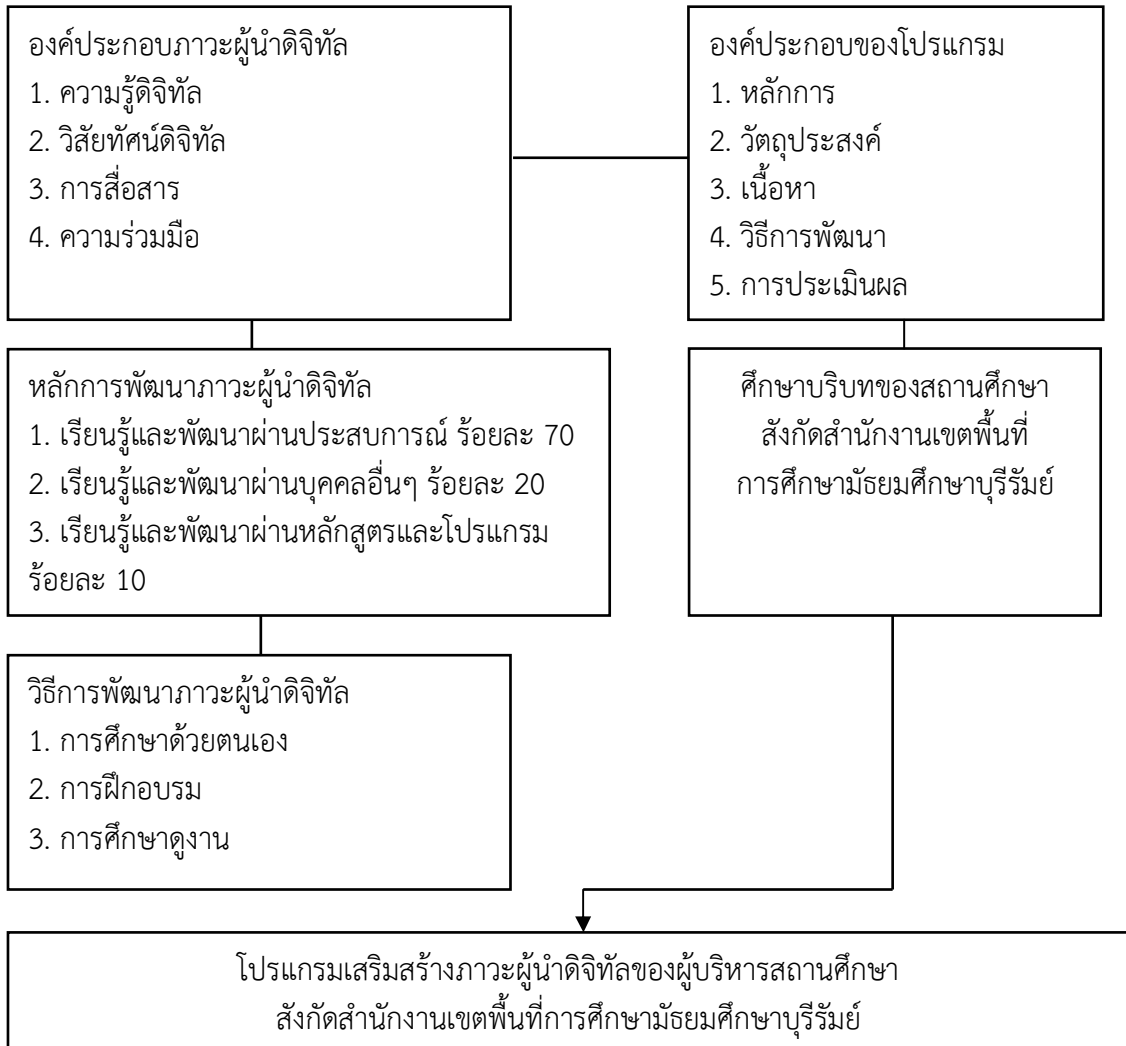
6.3 ผลการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) วิธีการพัฒนา และ 5) การประเมินผล เนื้อหาภายในโปรแกรม ประกอบด้วย 4 Module ได้แก่ 1. ความรู้ดิจิทัล 2. วิสัยทัศน์ดิจิทัล 3. การสื่อสาร และ 4. ความร่วมมือ ใช้รูปแบบและวิธีการพัฒนาที่หลากหลายเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและทักษะการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืน เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาสามารถนำไปเป็นหลักการในการพัฒนาตนเองไปอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัล มา 3 วิธี ได้แก่ การศึกษาด้วยตนเอง การศึกษาดูงาน และการฝึกอบรม ได้รับการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมในการนำไปใช้เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาปริญญาเอกด้านการศึกษา จำนวน 5 คน อยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.74 และ 4.74 ตามลำดับ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเพียงพอที่จะประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำไปใช้ได้จริง

โดยสรุป องค์ประกอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากทฤษฎีไปสู่การสร้างโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ซึ่งคาดว่าจะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

7. องค์ความรู้ใหม่

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับหลักการทฤษฎีภาวะผู้นำดิจิทัลวิธีการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับหลักการและการพัฒนาโปรแกรม สรุปเป็นองค์ความรู้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีการใช้โปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของงานได้จริงอันจะเกิดประโยชน์ต่อระบบการศึกษาต่อไป

8.1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้มีการใช้โปรแกรมการพัฒนานี้เพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อให้การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพต่อไป

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

8.2.1 การอบรมพัฒนาเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญวิทยากรที่มีความรู้และเชี่ยวชาญในแต่ละเนื้อหาในโปรแกรมมาบรรยาย เพื่อให้ผู้เข้ารับการพัฒนาได้รับความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างชัดเจน

8.2.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นระยะและต่อเนื่อง

8.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

8.3.1 ควรให้มีการวิจัยตรวจสอบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

8.3.2 ควรศึกษาการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอื่นๆ เพื่อตรวจสอบความสำคัญของโปรแกรมการวิจัยว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะและบริบทใกล้เคียงกัน

8.3.3 ควรพัฒนาโปรแกรมภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของศึกษานิเทศก์ ครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ

9. บรรณานุกรม

กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). รูปแบบพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายมูลนิธิคณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา. วิทยาลัยครูสุริยเทพ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรังสิต.

ณัฐพล ทีปสุวรรณ. (2562). เปิดแนวคิดนโยบายการศึกษา “ณัฐพล” เพิ่มทักษะศตวรรษ 21 เปลี่ยนครูเป็นโค้ช รู้ทันโซเชียล. สืบค้นเมื่อ 23 พฤษภาคม 2564. จาก <https://workpointtoday.com/policynatthapon/>

ธนากร จันทะนาม. (2563). การศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- เศรษฐพงศ์ มะลิสุวรรณ. (2560). **DIGITALTRANSFORMATION**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการ
กิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.
2564**. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579**. กรุงเทพฯ :
กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). **แผนยุทธศาสตร์
กระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล = School Management in
Digital Era**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ เทพประสิทธิ์. (2555). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำแบบวิถีทาง-เป้าหมายของ
ผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.
บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- Sheninger, E.(2014). **Digital Leadership : Changing paradigms for changing times**.
California : United States of America.